

УДК 349.3:004.9

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-6\(28\)-196-204](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-6(28)-196-204)

Смолярова Марина Леонідівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та трудового права Національного університету «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0002-6385-181X>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація

У статті здійснено комплексний аналіз правових засад цифровізації соціального захисту населення в Україні в умовах європейської інтеграції. Обґрунтовано, що цифрова трансформація соціальної сфери є важливим напрямом модернізації механізмів реалізації конституційного права на соціальний захист та одним із ключових інструментів підвищення ефективності соціальної політики держави. Визначено, що впровадження цифрових технологій сприяє підвищенню доступності, оперативності, прозорості та адресності соціальних послуг і виплат, спрощенню взаємодії громадян з органами державної влади та зниженню адміністративних бар'єрів.

Проаналізовано особливості функціонування основних цифрових сервісів у сфері соціального захисту, зокрема Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, державного порталу «Дія» та платформи «єДопомога». Висвітлено значення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери та роль цифрових інструментів у забезпеченні безперервності надання соціальної підтримки в умовах воєнного стану. Окрему увагу приділено проблемам цифрової нерівності, захисту персональних даних, кібербезпеки та формуванню резильєнтної цифрової інфраструктури.

Досліджено вплив європейських стандартів цифрового врядування на розвиток національної системи соціального захисту. Розкрито значення Комюніке Європейської комісії «Цифровий компас 2030», Стратегії європейської інтероперабельності та Європейської інтероперабельної рамки для вдосконалення цифрових механізмів реалізації соціальних прав. Обґрунтовано необхідність гармонізації національного законодавства із європейськими підходами у сфері цифровізації, захисту персональних даних та цифрової інклюзії.

Зроблено висновок, що подальша цифровізація соціального захисту потребує комплексного нормативно-правового забезпечення, розвитку міжвідомчої електронної взаємодії, удосконалення цифрових соціальних сервісів та

забезпечення рівного доступу населення до їх використання відповідно до європейських стандартів.

Ключові слова: право на соціальний захист, цифровізація, соціальний захист населення, цифрова трансформація, електронне врядування, ЄІССС, цифрові соціальні послуги, європейська інтеграція, цифрова інклюзія, захист персональних даних.

Smoliarova Maryna Leonidivna Candidate of Legal Sciences (PhD in Law), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Constitutional, Administrative and Labor Law, National University “Zaporizhzhia Polytechnic”, Zaporizhzhia, <https://orcid.org/0000-0002-6385-181X>

ENSURING THE QUALITY OF LEGAL EDUCATION THROUGH THE PRISM OF PROFESSIONAL REQUIREMENTS OF THE LEGAL PROFESSION

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the legal foundations of the digitalization of social protection in Ukraine in the context of European integration. It is substantiated that the digital transformation of the social sphere is an important direction for modernizing the mechanisms of implementing the constitutional right to social protection and one of the key instruments for increasing the effectiveness of state social policy. The study emphasizes that the introduction of digital technologies contributes to improving the accessibility, efficiency, transparency, and targeting of social services and benefits, simplifying interaction between citizens and public authorities, reducing administrative barriers, and ensuring more effective management of social support programs.

The paper examines the functioning of the main digital services in the field of social protection, including the Unified Information System of the Social Sphere, the Diia state portal, and the eDopomoha platform. Particular attention is paid to the role of digital tools in ensuring the continuity of social support under martial law and in responding to the growing needs of vulnerable population groups. The advantages of digitalization are highlighted, including the automation of social service delivery processes, accelerated decision-making, improved interagency cooperation, and enhanced accuracy in targeting social assistance.

The study also identifies the major challenges associated with the digital transformation of social protection, such as digital inequality, insufficient digital literacy among certain population groups, personal data protection, cybersecurity risks, and the need to develop a resilient digital infrastructure. The importance of aligning Ukrainian legislation with European standards in digital governance, data protection, and human rights is emphasized.

Special attention is devoted to the influence of European integration processes on the modernization of Ukraine's social protection system. The significance of the European Commission's Communication "Digital Compass 2030", the European Interoperability Strategy, the European Interoperability Framework, and the EU4DigitalUA project is analyzed. It is concluded that further development of digital social protection requires comprehensive legal regulation, the expansion of electronic social services, the strengthening of interagency electronic interaction, and the ensuring of digital accessibility and inclusion in accordance with European standards.

Keywords: right to social protection, digitalization, social protection of the population, digital transformation, e-governance, EISSS, digital social services, European integration, digital inclusion, personal data protection.

Постановка проблеми. В умовах сучасних суспільних трансформацій, зумовлених процесами цифровізації, європейської інтеграції та наслідками повномасштабної збройної агресії проти України, особливої актуальності набуває питання забезпечення ефективної реалізації права людини на соціальний захист. Конституція України гарантує кожному право на соціальний захист, однак практична реалізація цього права потребує постійного вдосконалення механізмів його забезпечення відповідно до сучасних викликів і міжнародних стандартів.

Одним із пріоритетних напрямів модернізації соціальної сфери є цифровізація, яка охоплює впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів державної влади та надання соціальних послуг населенню. Цифрова трансформація соціального захисту сприяє підвищенню доступності, оперативності та прозорості соціальних виплат і послуг, спрощенню процедур взаємодії громадян із державними органами, мінімізації бюрократичних бар'єрів і зниженню корупційних ризиків. Водночас цифровізація породжує нові виклики, пов'язані із забезпеченням захисту персональних даних, подоланням цифрової нерівності, гарантуванням рівного доступу до електронних сервісів для різних категорій населення та належним нормативно-правовим регулюванням цифрових процесів у соціальній сфері.

Особливого значення зазначені питання набувають у контексті європейської інтеграції України. Наближення національного законодавства до правових стандартів Європейського Союзу передбачає модернізацію системи соціального захисту відповідно до принципів соціальної держави, цифрової інклюзії, належного врядування та людиноцентризму. Водночас розвиток цифрових технологій у сфері соціального забезпечення має супроводжуватися формуванням ефективних правових механізмів гарантування соціальних прав людини та забезпеченням високого рівня захисту інформації.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження теоретико-правових засад цифровізації соціального захисту населення, аналіз її впливу на

реалізацію права на соціальний захист, а також визначення перспектив удосконалення правового регулювання цифрової трансформації соціальної сфери в умовах євроінтеграції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення права на соціальний захист традиційно перебуває у центрі уваги представників науки права соціального забезпечення, конституційного та адміністративного права. Значний внесок у дослідження теоретичних засад соціального захисту, соціального забезпечення та соціальних прав людини зробили Н.Б. Болотіна, С.М. Прилипка, П.Д. Пилипенко, Б.І. Сташків, О.М. Ярошенко, С.М. Синчук, В.В. Жернаков, І.В. Яковюк та інші науковці.

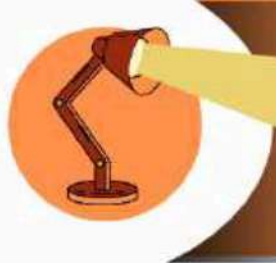
Натомість недостатньо дослідженими залишаються теоретико-правові засади цифровізації соціального захисту як інструменту реалізації права людини на соціальний захист, особливості впливу цифрових технологій на забезпечення соціальних прав громадян, проблеми цифрової нерівності у доступі до соціальних послуг, а також перспективи гармонізації національного законодавства із європейськими підходами до цифрової трансформації соціальної сфери. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення зазначеної проблематики та визначає актуальність цього дослідження.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз правових засад цифровізації соціального захисту населення в Україні в умовах євроінтеграції, визначити її вплив на реалізацію права на соціальний захист та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання цифрової трансформації соціальної сфери відповідно до європейських стандартів.

Виклад основного матеріалу. Право на соціальний захист належить до фундаментальних соціальних прав людини та громадянина, які визначають рівень соціальної спрямованості держави та забезпечують належні умови життєдіяльності особи. Відповідно до статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1]. Реалізація зазначеного права потребує створення ефективного організаційно-правового механізму, здатного забезпечити своєчасне й якісне надання соціальної підтримки населенню.

Сучасний етап розвитку української держави характеризується активними процесами цифрової трансформації, які охоплюють практично всі сфери суспільного життя, зокрема систему соціального захисту населення. Цифровізація стала одним із ключових інструментів модернізації публічного управління та підвищення ефективності реалізації соціальної політики держави.

Цифровізація соціального захисту в Україні набула особливої актуальності в умовах повномасштабної війни та глибоких соціально-економічних викликів,

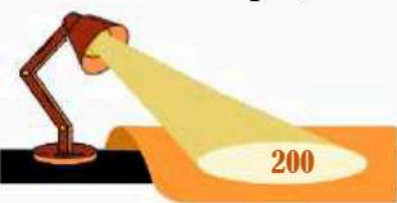
що зумовили необхідність оперативного, адресного та безперервного надання соціальної підтримки населенню. В умовах зростання кількості осіб, які потребують соціального захисту, держава була змушена швидко адаптувати механізми соціального забезпечення, забезпечивши їх функціонування на основі цифрових технологій.

Важливим напрямом цифрової трансформації соціальної сфери в Україні стало впровадження електронних сервісів, які дозволяють громадянам подавати заяви на отримання окремих видів соціальної допомоги, отримувати необхідну інформацію про соціальні виплати та користуватися адміністративними послугами без особистого відвідування державних установ. До таких сервісів належать, зокрема, Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), державний портал «Дія», а також платформа «єДопомога», які стали базовими елементами цифрової інфраструктури соціального захисту в Україні.

Функціонування ЄІССС забезпечує інтеграцію та обмін даними між різними державними реєстрами, що дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень у сфері соціального забезпечення, зменшити ризики дублювання інформації та забезпечити більш точну адресність соціальної допомоги. У свою чергу, портал «Дія» виступає ключовим інструментом надання адміністративних та соціальних послуг в електронній формі, що суттєво спрощує доступ громадян до реалізації їхніх соціальних прав. Платформа «єДопомога» відіграла важливу роль у період кризових викликів, забезпечуючи швидке реагування на потреби внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій населення шляхом координації державної та міжнародної гуманітарної підтримки.

Запровадження цифрових технологій у сфері соціального захисту суттєво підвищило ефективність надання допомоги населенню, зробивши процеси швидшими, прозорішими та більш адресними. Автоматизація соціальних виплат дозволяє уникати дублювань, запобігати шахрайству та забезпечувати своєчасність фінансової підтримки вразливим категоріям громадян. Однією з основних переваг цифровізації є скорочення часу розгляду заявок на соціальну допомогу. Автоматизована перевірка заявок дозволяє оперативно ідентифікувати отримувачів допомоги та здійснювати виплати без затримок [2].

Водночас розвиток цифрових інструментів у сфері соціального захисту супроводжується необхідністю вирішення низки системних проблем. Так, В. М. Соболев та М. І. Хорошев наголошують, що процес цифрової трансформації характеризується комплексом викликів, серед яких доцільно виокремити регіональну нерівність у доступі до цифрових послуг, що зумовлює дисбаланс між міськими та сільськими територіальними громадами; цифрову нерівність населення, яка проявляється у недостатньому рівні цифрової грамотності, зокрема серед осіб похилого віку, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій; а також проблеми інтеграції цифрових платформ і необхідність їх

подальшої оптимізації з метою підвищення ефективності функціонування системи соціального захисту [3, с. 64].

Погоджуючись із зазначеною позицією, слід підкреслити, що вирішення окреслених проблем не обмежується подоланням цифрової нерівності та забезпеченням рівного доступу до електронних сервісів для всіх категорій населення. Не менш важливим є належний захист персональних даних отримувачів соціальних послуг, оскільки цифровізація передбачає обробку значних масивів чутливої інформації, що потребує посилення гарантій кібербезпеки та захисту приватності.

У цьому контексті для підвищення стійкості цифрової системи соціального забезпечення до зовнішніх і внутрішніх загроз доцільним є впровадження комплексного підходу, який охоплює сучасні засоби захисту інформації, резервне копіювання даних, використання хмарних технологій та механізми оперативного відновлення функціонування систем. Формування резильєнтної цифрової інфраструктури є особливо актуальним в умовах воєнного стану, коли безперервність функціонування соціальних сервісів має критичне значення для забезпечення реалізації права на соціальний захист.

У контексті європейської інтеграції особливого значення набуває адаптація національного законодавства до європейських стандартів захисту персональних даних, кібербезпеки та цифрового врядування. За таких умов цифровізація соціального захисту повинна розглядатися не лише як інструмент технічної модернізації системи соціального забезпечення, а й як комплексний правовий механізм реалізації конституційного права на соціальний захист. Це потребує належного нормативно-правового забезпечення цифрових трансформацій, їх узгодження з європейськими підходами до захисту прав людини та впровадження принципів соціальної держави.

Водночас цифровізація соціального захисту є одним із важливих напрямів виконання Україною зобов'язань, пов'язаних із наближенням до Європейського Союзу. Європейська модель реалізації соціальних прав ґрунтується на принципах доступності, рівності, недискримінації, інклюзивності та людиноцентризму. Тому модернізація національної системи соціального захисту має здійснюватися з урахуванням зазначених принципів, що сприятиме підвищенню якості соціальних послуг, забезпеченню їхньої доступності та зміцненню гарантій соціальних прав громадян.

Показовим у цьому контексті є Комюніке Європейської комісії «Цифровий компас 2030: європейський шлях до цифрового десятиліття» [4], яким визначено стратегічну мету Європейського Союзу – до 2030 року забезпечити доступ до демократичного життя та публічних послуг в онлайн-форматі для всіх громадян, включно з особами з інвалідністю, у безпечному та якісному цифровому середовищі. У документі наголошується, що цифровізація має виступати інструментом

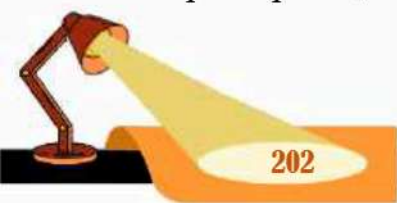
гарантування рівного доступу до публічних послуг незалежно від місця проживання, соціального статусу чи інших індивідуальних обставин.

З метою підтримки цифрової трансформації України та її гармонізації з єдиним цифровим ринком Європейського Союзу у 2020 році було започатковано проєкт EU4DigitalUA. Проєкт реалізується спільно з Фундацією інтернаціоналізації державних адміністрацій (FIAP, Іспанія) та Академією електронного управління (eGA, Естонія) у тісній співпраці з Міністерством цифрової трансформації України. Його реалізація спрямована на розвиток цифрової інфраструктури, удосконалення системи електронного врядування, підвищення якості цифрових публічних послуг, а також наближення національного законодавства та практик до стандартів Європейського Союзу у сфері цифровізації. У межах проєкту особлива увага приділяється забезпеченню сумісності інформаційних систем, посиленню кібербезпеки, розвитку цифрових компетентностей, а також підтримці впровадження інноваційних цифрових рішень у публічному управлінні, зокрема у сфері соціального захисту населення.

Завдяки підтримці EU4DigitalUA було реалізовано низку ініціатив, спрямованих на розвиток цифрової держави в Україні. Зокрема, йдеться про популяризацію та впровадження нових цифрових сервісів у застосунку «Дія», серед яких Дія.Підпис, uResidency, e-Підприємець, Дія.Engine; організацію навчання державних службовців у межах CDTO Campus; підготовку законодавчих ініціатив у сфері захисту персональних даних; створення освітніх курсів на платформі «Дія.Освіта»; проведення понад 15 загальнонаціональних інформаційних кампаній, що охопили більш ніж 34 млн громадян; а також підтримку проведення трьох Diia Summits [5]. Зазначені заходи сприяють підвищенню рівня цифрової грамотності населення, розвитку електронних публічних послуг і формуванню сучасної цифрової інфраструктури держави. У сукупності це є важливим інструментом євроінтеграційних процесів України та наближення національної системи публічного управління до європейських стандартів цифрового врядування.

У контексті вже охарактеризованих цифрових сервісів соціального захисту, ключове системоутворююче значення має Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), створення та впровадження якої здійснюється відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р «Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери» [6]. Саме ця система є інституційною та технологічною основою цифрової реформи соціальної підтримки в Україні.

ЄІССС функціонує на принципі проактивності, що передбачає автоматизацію процесів надання соціальних послуг і виплат на основі єдиного інформаційного середовища, технологічної платформи та автоматизованої верифікації особи. Це дозволяє мінімізувати вплив людського фактора, підвищити оперативність ухвалення управлінських рішень і забезпечити більш адресний характер соціальної допомоги. Адміністрування системи здійснюється Мініс-

терством соціальної політики України у взаємодії з іншими органами державної влади, що забезпечує міжвідомчу координацію та інтеграцію даних у сфері соціального захисту населення.

Реалізація Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери та впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) в Україні свідчать про поступовий перехід до комплексної цифрової моделі публічного управління, що ґрунтується на інтеграції даних, автоматизації процесів та міжвідомчій взаємодії. У цьому контексті важливого значення набуває врахування європейських підходів до забезпечення сумісності інформаційних систем і стандартизації цифрових рішень.

Саме тому доцільним є звернення до положень Стратегії європейської інтероперабельності (EIS) та Європейської інтероперабельної рамки (EIF), які передбачають запровадження єдиних стандартів, забезпечення ефективного обміну даними між інформаційними системами, розвиток наскрізних цифрових публічних послуг, а також адаптацію нормативно-правової бази до вимог цифрових технологій. Це створює методологічне та організаційне підґрунтя для цифровізації адміністративних послуг, зокрема в умовах децентралізації. В Україні ці підходи поступово імплементуються в діяльність органів місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громад, які активно впроваджують електронний документообіг, концепцію «електронної громади» та цифрові сервіси взаємодії з мешканцями, що сприяє підвищенню доступності та якості публічних послуг [7].

З огляду на імплементацію європейських стандартів інтероперабельності та розвиток цифрової інфраструктури територіальних громад, подальша цифрова трансформація соціальної сфери потребує не лише технічного вдосконалення інформаційних систем, а й комплексного оновлення нормативно-правових засад їх функціонування. У цьому контексті пріоритетного значення набуває гармонізація правового регулювання цифровізації соціального захисту з європейськими стандартами. Перспективними напрямками такої діяльності є нормативне закріплення принципів цифрової доступності та інклюзії, розвиток електронних соціальних послуг, удосконалення механізмів міжвідомчої електронної взаємодії, посилення захисту персональних даних і впровадження інноваційних цифрових інструментів підтримки соціально вразливих груп населення.

Висновки. Отже, цифровізація є важливим інструментом реалізації права на соціальний захист та одним із ключових чинників модернізації соціальної сфери в умовах європейської інтеграції України. Вона сприяє підвищенню ефективності соціальної політики держави, забезпеченню доступності соціальних послуг і зміцненню соціальних гарантій для населення. Водночас успішність цифрової трансформації соціального захисту залежить від належного нормативно-правового забезпечення, розвитку цифрової інфраструктури, подолання цифрової нерівності та дотримання європейських стандартів захисту прав людини.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254 к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Розробка Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) в Україні. Medirent. 2023. URL: https://medirent.ua/images/2024/STAAR_2024.pdf.
3. Соболев В. М., Хорошев М. І. Цифровізація соціального захисту населення: сучасні глобальні виклики та ризики. *Інвестиції: практика та досвід*. № 24/2025. С.58-66.
4. Komunikacija komisije europskom parlamentu, vijeću, europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija. Цифровий компас 2030.: європейський доступ до цифрового десятиліття URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>.
5. Як ЄС допомагає Україні будувати цифрову державу – підсумки EU4DigitalUA. Прес-офіс Міністерства цифрової трансформації України. 03 листопада 2025 р. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/progress/iak-yes-dopomahaye-ukrayini-buduvaty-tsyfrovu-derzavu-pidsumky-eu4digitalua>.
6. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 р. № 1353-р. *Урядовий кур'єр* від 31 жовтня 2020 р. № 212.
7. Бородин Є., Піскоха Н., Демосенко Г. Проблеми і переваги цифровізації місцевого самоврядування. *Public Administration Aspects* 9 (4) 2021. С. 95–103.

References:

1. Konstitutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k/96-VR]. (1996). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 30, Art. 141 [in Ukrainian].
2. Rozrobka Yedynoi informatsiinoi systemy sotsialnoi sfery (YeISSS) v Ukraini [Development of the Unified Information System of the Social Sphere (UISSS) in Ukraine]. (2023). Medirent. Retrieved from https://medirent.ua/images/2024/STAAR_2024.pdf [in Ukrainian].
3. Soboliev, V.M., & Khoroshev, M.I. (2025). Tsyfrovizatsiia sotsialnoho zakhystu naseleennia: suchasni hlobalni vyklyky ta ryzyky [Digitalization of social protection of the population: modern global challenges and risks]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 24, 58–66 [in Ukrainian].
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Digital Compass 2030: The European Way for the Digital Decade. (2021). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118> [in English].
5. Iak YeS dopomahaie Ukraini buduvaty tsyfrovu derzhavu – pidsumky EU4DigitalUA [How the EU helps Ukraine build a digital state – EU4DigitalUA results]. (2025, November 3). Press Office of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine. Retrieved from <https://thedigital.gov.ua/news/progress/iak-yes-dopomahaye-ukrayini-buduvaty-tsyfrovu-derzavu-pidsumky-eu4digitalua> [in Ukrainian].
6. Pro skhvalennia Stratehii tsyfrovoi transformatsii sotsialnoi sfery: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.10.2020 r. № 1353-r [On approval of the Strategy for Digital Transformation of the Social Sphere: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 28, 2020 No. 1353-r]. (2020). Uriadovyi kurier – Government Courier, 212 [in Ukrainian].
7. Borodin, Ye., Piskokha, N., & Demoshenko, H. (2021). Problemy i perevahy tsyfrovizatsii mistsevoho samovriaduvannia [Problems and advantages of digitalization of local self-government]. *Public Administration Aspects*, 9(4), 95–103 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 15.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026

